

Szerkesztette

BARANYI TIBOR IMRE,
HORVÁTH RÓBERT.

TRADÍCIÓ

A Metafizikai Tradicionalitás Évkönyve

AZ INTEGRÁLIS HAGYOMÁNY

–

TANTRIZMUS

–

SZEMLÉLŐDÉS ÉS CSELEKVÉS

–

KÍNAI TRADÍCIÓ

–

SZELLEM ÉS FESTÉSZET

–

SZAKRÁLIS ZENE

és további témakörök

MMII.

KVINTESZENCIA KIADÓ

Albert Puyou,
Pouvoirville grófja –
Matgioi – (1862–1939).

nai taoizmusról meglehetősen hézagos ismereteit, amelyeket azután – saját kútfőből – alaposan meg is fejt.” Nos, aki a fenti kérdésekben nincs személyesen érintve, az szellemileg menthetetlen. Itt ugyanis nem csak MATGIOI-ról, a konfucianizmusról, a taoizmusról vagy egy könyvecskéről van szó, hanem arról, hogy az ember cselekszik; szellemileg jól cselekszik-e; cselekedeteinek következményei lesznek; és azok ura vagy azoknak alávett-e. És akit ezek és az efféle kérdések nem érdekelnek, az maga is érdektelen.

HAMVAS már a *Hexakümben* írt arról, hogy az utókor milyen méltatlanul tud bánni a szellemi elődökkel: „Volt valaki, aki az emberiséget elvezette olyan világba, amelyről azelőtt sejtelve sem volt, azt se tudta, hol van, és van-e egyáltalán. A világba özőnölve kis idő múlva lekicsinyléssel kezdik mondogatni, hogy az illető ezt a hegyet sem látta, azt az erdőt sem jelölte meg. Érdemeket faragnak abból, hogy ők voltak azok, akik a részleteket feltárták és elnevezték. AMERIGÓK, akik arra pályáznak, hogy a helyet róluk nevezzék el, miután a földrészt KOLUMBUSZ fedezte fel.” MATGIOI-jal kapcsolatban hasonló a helyzet. Úgy gondoltuk, a kiadványhoz írt „Bevezetőben” minden mai szempontból fennálló negatívumának – okkultizmussal kevert sajátos filozófiai nyelvének, viszonylagos determinizmusának stb. – okát körüljártuk. Az utókor azonban így is hálátlannak mutatkozott a „primordiális Tradíció” ideájának megfogalmazójával és néhány alapvető tradicionális módszer lefejtésével szemben. A tiszteletlenség itt elsősorban nem erkölcsi okok miatt hibás, hanem azért, mert a hálátlank magukkal kapcsolatban nem látnak valami fontosat. Nem látják, hogy a fogalmakat, amelyeket használnak és a kereteket, amelyek között gondolkoznak, nem olyan autonóm módon teremtik meg, mint MATGIOI tette. Az autonómiának e hiánya úgy tűnik nem zavarja őket, ezért is nem tudják miért tisztelni. Természetesen nem egy senkit és semmit figyelembe nem vevő, mindenáron való önállóságra szeretnénk buzdítani itt. Aki ismeri a felfedezés örömét és még inkább a nem másoktól átvett gondolkozási keretek és szavak örömét, aki tudja, mit jelent nem átvenni, hanem a mélységből teremteni, felülről önállóan lehozni valamit, az tudja, hogy mire gondolunk. MATGIOI pozíciója minden hibája ellenére ilyen volt. Első magyar nyelvű tanulmányának kedvezőtlen fogadtatása reméljük nem gátolja meg, hogy egyszer fő műve, a *La Voie métaphysique* is megjelenjen. Persze az sem kifogástalan mű. Számunkra mindenesetre már e jelenlegi tanulmánya is lehetőséget nyújtott arra, hogy néhány fontos alapelvet megfogalmazzunk és kimondjunk.

(MATGIOI: *Taoista út: Egybetartozó akció és reakció*. Ford. BORNEMISZA DIANNA. Budapest, 2000, Camelot Kiadó/Regulus Kollekción III./ 72 oldal, 520Ft.)

H. R.

2.

AZ INICIÁCIÓ ESZMÉJE

RECENZÍÓ RENÉ GUÉNON APERÇUS SUR L'INITIATION
CÍMŰ KÖNYVÉRŐL

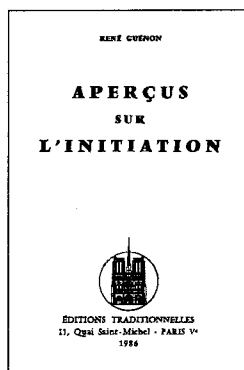
„Minden valóban iniciatikus megismerés a magasabb rendű állapotokkal tudatosan megszilárdított kapcsolatból ered.”
„A transzcendens rendű közvetlen megismerés a benne rejlő abszolút bizonyossággal együtt önmagában közölhetetlen és kifejezhetetlen.”

RENÉ GUÉNON életműve a jelenkor emberének egészen kivételes lehetőséget nyújt. Túlzás nélkül állítható, hogy az általa megalapozott és kimunkált tradicionális szemléletmód nélkül a metafizikai tanítások, a vallások, de még a néphagyományok benső rétegei is csaknem minden valódi jelentőségüktől megfosztottak. A valamikor még spiritualitást hordozó formációk eredeti forrásuktól napjainkra leváltak, számos esetben tetszhalott állapotba kerültek, s a velük való modern „foglatatosság” az élettelen tudományok, az érdekességek, sőt nem egyszer a különbségek világába degradálódott. E maradványok felélesztéséhez és eredeti spirituális tartalmuk újbóli felidézéséhez kulcsfontosságú egy olyan következetes és az abszolút igazság jegyében álló spiritualitás, mint amelyet GUÉNON munkáiban és egész életművével kibontakoztatott.

A mai ember modernségével olyan pályára került, amelynek iránya a gyökeres megfordulás hiányában az ember alászállítását, alászállását, sőt végső szétesését és megsemmisülését készíti elő. A jelenlegi világ olyan feltételrendszert képvisel, amellyel az „együtt haladás” (amire a *modernség* szó egyik lehetséges értelmezése utal) a léépítő folyamatokat szolgálja, így amennyiben a világot mint olyat tudatállapotként fogjuk fel, akkor a modernitás mint kiküszöbölendő, „helytelen vagy nem-üdvös” tudatállapotot képvisel. A modernitás felszámolása azonban csak egy kezdeti korrekció: ezt követően az önmaga eredetétől eltávolodott egzisztencia egyre egyetemesebb régiókban további helyreállításokat igényel. E művelet egy módszeres metódus révén megy végbe, amelynek középpontjában az *iniciáció* áll. RENÉ GUÉNON beavatásról szóló munkája, az *Aperçus sur l'Initiation* (Párizs, 1945) ezért az önmaga eredeti állapotát, s ezzel egyúttal igazi szabadságát és boldogságát kereső ember számára döntő jelentőségű.

Az iniciáció igazi mibenlétének megértése amiatt jelent nagy nehézséget, mivel a manapság általánosan elterjedt úgynevezett „tudományos” vagy „akadémikus” megközelítésmód keretei, illetve korlátai egy ilyen vizsgálódást csaknem teljesen lehetetlenné tesznek. A mai tudomány szerves részét képezte annak a folyamatnak, amely

az „isteni” helyett az „emberi” létrend felé fordult, ezáltal fosztva meg az embert minden olyan perspektívától, ami önnön magasabb vetületét jelenti. Miként ugyanakkor GUÉNON művében rámutatott, az iniciáció leglényegét éppen *emberfelettsége* nyújtja. Ez az alapvető jellemzője egyúttal arra is vonatkozik, hogy a beavatás által megcélzott állapotok *szubsztancialitás*, vagyis *tér- és idővonatkozás feletti-ek*. Éppen ezért ezeket egy a tudományos gondolkozásmódot jellemző tények és bizonyítékok utáni „kutatómunkával” lehetetlenség feltárni, sőt „hollétüket” ily módon még csak értelmezni sem lehet. A modern vallástörténet, pszichológia vagy filozófia irányultságánál fogva és a meglévő eszköztá-

rával tulajdonképpen képtelen a beavatás eszméjét megragadni.

A beavatás centrumában álló tudás nem valamiféle ismeret vagy információ. Sokkal inkább egy szokványos eszközökkel kommunikálhatatlan *titokról* (*mysterium*) van szó, amelyet a pusztán diszkurzív és racionális gondolkozás számára meglehetősen idegen valóság képes csak töredékesen megnyilatkoztatni: a *szimbólum*. A nagyrészt kifejezhetetlen „titok” a tradicionális ösvényeken gyakorta szimbolikus rítusokon, ceremóniákon, vagy más oldalról mítoszokon, allegóriákon, sugalmazásokon keresztül jelenik meg. Ezek sokkal inkább csak utalnak, mintsem közvetlenül és teljes egészében fejeznék ki azt, amire vonatkoznak: támasztékok a „kifejezhetetlen titok” számára. Maguk a spirituális doktrínák voltaképpen e „támasztékokat” őrzik, s a mostanra már csaknem megszűnt iniciatikus szerveződések által valamikor fenntartott rítusok és beavatási szertartások is inkább e „titok” megragadásának eszközei voltak: a „kifejezhetetlen” a világban csak lenyomatszerűen nyilatkozhat meg, az iniciatikus hagyomány nem annyira a „titkot” őrzi, mint inkább az ezzel való azonosulás eszköztárait.

Az iniciáció tehát lényegében a földi–emberi világ szokásos kifejezéseivel teljes körűen nem leírható emberfelettségből ered, s a hagyomány szerint egy olyan állapotba vezet vissza, amely az önnön égi eredetével tényleges egységben élő ember számára valamikor élő valóság volt. Ahogyan az ember az idők folyamán egyre inkább kihullott ebből az állapotból, számára az emberfelettség tapasztalata a beavatás által közvetített nem emberi *spirituális influenciák* révén valósulhatott meg. E GUÉNON által használt kifejezés semmi esetre sem tévesztendő össze az úgynevezett *pszichikus befolyások* területével. Míg ugyanis az első esetben az emberben egy igazi mibenlétét tekintve emberfeletti képesség, az *intellektuális intuíció* működik, a második esetben egy sok szempontból már nem is emberi, hanem emberalatti szféra aktiválódik, az ösztönök és az ösztönzések világa. Az említett „támasztékok” valójában a spirituális influenciáknak szolgálnak alapul, a verbalitáson túli lehetőségeket magában rejtő szimbólumokat az intellektuális intuíció ragadja meg; maga a „hagyomány” pedig mint „átadás” elsődlegesen e támasztékokat őrzi és hagyományozza tovább.

Minden szimbólum, illetőleg tradicionális forma önmagánál mindig többre utal, a manifesztációt nyert valóság a manifesztáción túli forrására mutat. GUÉNON megemlíti, hogy szigorúan véve „profánitás mint olyan” nem létezik, hanem csak „*profán szemlélet*”, amelynek támasztéka – továbbvive a GUÉNONI gondolatmenetet – maga a „profán forma”. Ez olyan, a „tradicionális formától” eltérő sajátos forma, amely pusztán önmagához képest nem utal másra vagy többre, tehát az azt megragadó képességek számára nem hordoz semmiféle többletjelentést vagy orientációs lehetőséget. A profán szemléletben a tárgyak nem rendelkeznek úgymond spirituális „tartalommal”, e szemléletben a világ „halott” abban az értelemben, hogy a tárgyak csaknem kizárólag egyetlen szempont szerint értékelődnek, mégpedig prakticitásuk, gyakorlati hasznuk alapján. E jellemvonás jól tetten érhető a mai világ egyik általános törekvésében, hogy minden az embert mint embert szolgálja, s a pusztán emberi távlatok meghaladására ne adjon számára lehetőséget. Ezzel szemben a tradicionális világban minden tárgy, ideértve a leghétköznapibb használati tárgyakat is, közvetlen lehetőség volt arra, hogy az emberfeletti távlatok aktualizálódjanak és a tradicionális emberben pozitív transzformációk menjenek végbe.

Minden beavatás kiindulópontként az adott individuum helyzetét veszi, ez jelenti azt a bázist, amelyen alapulva az átalakító műveletek lezajlanak. Az iniciatikus folyamatban döntő jelentőségű az individuum természetéből adódó korlátozottság felszámolása ahhoz, hogy az emberfeletti, azaz minden individualitáson túli spirituális influenciák befogadása megtörténhessen. Az individuum e műveletben egy sajátos *preformációt* képvisel, amely a benne rejlő és mások rovására túlsúlyba jutó tendenciák folytán egyúttal zártság és korlátozottság is. E megosztottság és az ebből fakadó, minden individuumot mint olyat jellemző *diszharmónia* az, amit az előkészítő műveleteknek minimalizálni kell. A rögzült lelki és testi egyensúlytalanságok, amelyek különféle betegségekben kulminálódhatnak, ennél fogva kiküszöbölendőek, mivel a továbblépés akadályát képezik. Már a kezdeti, előkészítő szakaszban is a személynek „harmóniára”, benső egyensúlyra, egyfajta „egységre” kell törekednie, ugyanis az individuumban definíció szerint jelenlévő „megosztottság” pontosan a magasabb állapotokkal való közvetlen kommunikáció lehetőségét, vagyis a spirituális influenciák befogadását zárja ki.

A beavatás irodalmában gyakori „*utazások*” és „*próbák*” a preformáltság feloldását foglalják szimbolikus keretbe, s célként a formafelettséget jelölik ki. Azok a „nehézségek” és „megpróbáltatások”, amelyekkel ilyenkor a neofita szembesül, voltaképpen a formák és megosztottság szerint tapasztalt világban lekötött és az ezt fenntartó önátélés számára „idegen” erők megnyilatkozásai. Az individuum világa a fizikai törvényszerűségeken, a mentális karakterekben, a sorsban szétszórt erőivel arra törekszik, hogy az ehhez a világhoz tartozó embert itt tartsa és e világ – ezoterikus szempontból ilyen jellegű *önátélés* – meghaladását megakadályozza. Mélyebb rátekintésben tehát nem az „iniciáció felett uralkodó hatalmakról” van szó, e szimbólum-

mok valójában a preformáltságot és általában a formáltságot túllépni kívánó törekvés ellenében működő tendenciák megnyilatkozásai.

A formafelettség elérésében kitüntetett szerepet kap az iniciáció folyamatát közvetlenül felügyelő *guru*. A mester tanítványától „alárendelődést” vár el, azonban a tanítvány számára nem pusztán mint bölcs útmutató lép fel, hanem minden személyes vonatkozástól mentes iniciatikus láncolat képviselőjeként. Sőt, miként GUÉNON rámutatott, a „guru” lényegében „Önmagam” tényleges és teljesen megvalósult tudata, amit a külső vonatkozásokat felvett személy csak reprezentál. Az alárendelődés így módon önnön végső lehetőségem irányába tett közvetlen lépés, s ennek „kényszer” volta csak addig áll fenn, amíg a preformáltság, vagyis az individuális vonatkozás aktív módon meg nem szűnt a formafeletti Önmagamban.

A személyfeletti influenza befogadásának és a preformáltság feloldásának másik lehetséges módszere az *iniciatikus halál*. Ahhoz, hogy a fényként szimbolizált spirituális influenciákat a neofita befogadhassa, először a teljes sötétségen kell áthaladnia: az individualitását és a testi születésétől fogva fennálló pszichikus beállítottságát – ami a benne rejlő öntudatlan tendenciák folytán mindig diszharmóniával jár együtt – hátra kell hagynia, hogy a pszichikus regeneráció és helyreállítás végbemenjen (második születés). GUÉNON említést tesz arról, hogy a folyamat e ponton nem áll le, hanem e második születést a „második halál” és a „harmadik születés” követi, amely a létező pszichikus rendjének helyreállítása utáni „spirituális regeneráció” – ez már a magasabb misztériumok világához tartozik.

RENÉ GUÉNON életművében különösen nagy hangsúlyt kapott a XIX. és főként a XX. század ál- és ellenbeavatási irányzatainak feltérképezése és pontos ismertetése. E munkáiban, miként jelen művében is, rámutatott az efféle szerveződésekre jellemző, a voltaképpeni beavatással szemben működő helytelen alap-beállítottságokra. E magyarázataiban különös figyelmet fordított annak a félreérthetőségnek az eloszlatására, ami a „befogadás” szó kapcsán léphet fel, mintha az iniciáció valamiféle „passzivitással” párosulna. GUÉNON nagyon határozottan állást foglal e kérdésben, és egészen addig megy, hogy a passzivitás túlsúlyát gyógyíthatatlan diszkvalifikációnak tekint. Jóllehet nyelvi valóban az iniciáció „befogadásáról” van szó, ez azonban semmi esetre sem jelent passzivitást, hiszen a befogadó részéről mindez éppen egy folytonos és rendkívül aktív „asszimiláció” iránti törekvést kíván meg. A beavatás során a neofita önnön magasabb potencialitásait aktiválja, olyanokat, amelyek általában rejtve maradnak és megelevenítésükhöz kivételesen intenzív benső jelenlét szükséges. Az asszimiláció mibenlétének megvilágításához ennek jellegzetes ellentéte nyújthat segítséget, ami nem más, mint a mai „tanulás”, hiszen ez igazából egyszerű regisztráció, memóriabeli rögzítés, amit pusztán felidézés követ. Az így megtanult tényeknek és információknak nincs közvetlen átalakító ereje, ezek tényleges asszimilációja nem történik meg, a folyamatban működő személyes benső aktivitás teljesen minimális. Ha valaki a létrendi átalakító folyamatokban bensőleg passzív, akkor ez-

zel önnön pszichikus szférája, az ösztönszerű influenciák birodalma válik „aktívvá”, vagyis ahelyett, hogy a már meglévő és határok közé kényszerített önmaga feletti uralmát kiterjesztené, éppen önnön elvesztését készíti elő – pontosan ez a tendencia az, ami az ellenbeavatásban megnyilatkozik.

Érdeemes e témánál röviden kitérni arra, hogy GUÉNON a misztikának és a mágiának egy sajátos értelmezést adott, amely bár az ő fogalomhasználatában következetességét megőrzi, azonban más összefüggésekben helytelen megítéléshez vezethet. A „misztika” és a „mágia” ugyanis GUÉNONnál alapvetően passzív beállítottságot előfeltételező területek, amelyek ráadásul és csaknem kizárólag a pszichikus befolyásokkal állnak szoros kapcsolatban. Szerinte a misztika és a mágia egyaránt a jelenségekkel, átélhető manifesztációkkal, víziókkal foglalkoznak, e területek nem mennek túl az egyéni lehetőségek körén: míg a misztikus a jelenségek passzív elfogadásával egyfajta kóborlást hajt végre e birodalomban, a mágus e jelenségvilág manipulálásával legalább valamiféle hatást kíván e területre kifejteni. E misztika és mágia értelmezést csak részben fogadhatjuk el; teljes körű, a misztika és a mágia egészére vonatkozó azonban nem lehet. Az európai misztikának voltak ugyanis olyan prominens személyiségei, akiknek egészen magas spirituális nivójához (és természetesen benső aktivitásához) nem férhet kétség, illetve az Önmagam hatalmi potencialitásaként megragadott istenek teremtésére irányuló *theurgomageia* mint a mágia magas szintje csak a legkiválóbbak spirituális útja lehetett.

Visszatérve az asszimiláció kérdéskörére, szélesebb és mélyebb értelemben véve minden megismerő aktus jellegéből adódóan *azonosulás*; a megismerő valamely lehetőségével vagy létbeli modalitásával (amit megismer) válik eggyé. A beavatás e rátekintésben leírható mint a – legszélesebb értelemben vett – metafizikai szférával való azonosulás megvalósítása, vagyis olyan megismerő, illetve asszimiláló aktusként, amely a transzcendens rend közvetlen megismerésével a hétköznapi mentális tudatállapotot kívánja meghaladni. Ha valaki csak a racionális és diszkurzív érvelésre képes, ezzel mintegy a „forma”, vagyis az individualitás börtönébe zárja magát; e helyett az intellektuális intuíció révén a formafelettség a cél, vagyis a neofitának önnön létezésében arra kell irányulnia, ami benne forma- és emberfeletti. A magasabb állapotokkal történő tudatos kommunikációt a hagyományok sokféleképpen írják le, erre utalnak például az „inspiráció” vagy a „reveláció” kifejezések.

Ahhoz, hogy a beavatási folyamat megfelelőképpen bontakozzon ki és a spirituális influenza eredeti értelmében kerüljön átadásra, GUÉNON szerint *szabályszerű filiacióra* van szükség. Az egyén született adottságai és képességei mindössze egyfajta „*materia primaként*” működhetnek, a szabályszerű iniciatikus láncolaton kívül nem lehet szó valódi beavatásról. Az iniciatikus szerveződés optimális esetben legalább ennek csúcán egy olyan vezetővel rendelkezik, aki birtokában van annak a tudatállapotnak, amely őt a primordiális centrummal közvetlenül összeköti. Előfordulhat azonban az is, hogy az eredeti aranykori állapotot felébreszteni képes spirituális

influenziát az adott iniciatikus láncolatban belül csak virtuális módon adják tovább, vagyis az adott szerveződésen belül a beavatottság csak „virtuálisan” van jelen. Ha az iniciatikus láncolat töretlen és sértetlen, a beavatás ekkor is megtörténik, azonban ez nem válik „ténylegessé”. GUÉNON tehát nagy hangsúlyt helyez az úgynevezett „szabályszerűsége”, vagyis a „reguláris iniciatikus szükcesszivitásra”, amely általában véve még a neofita benső munkájánál is fontosabb, mivel ez utóbbi szerinte a beavatás szempontjából reguláris átadás nélkül értelmetlen.

E munkájában GUÉNON kifejti a beavatásnak az említett „szabályszerűség” ideájával összefüggő két olyan változatát, amely egymással szoros, fokozati kapcsolatban áll: a *virtuális* és a *tényleges beavatást*. Ezzel a koncepcióval egyébként a „Sui limiti della »regolarità« iniziatica” című tanulmányában (In Gruppo di Ur: *Introduzione alla Magia*. Harmadik kiadás: Róma, 1978, Edizioni Mediterranee) JULIUS EVOLA is behatóan foglalkozik. (Megítélésünk szerint a két szerző véleménye közti ellentét korántsem olyan éles, mint ahogy ezt EVOLA írása sugallja). GUÉNON szerint az úgynevezett virtuális beavatás voltaképpen egy szabályszerű beavatási szervezethez való legitim kapcsolódás útján megy végbe. Ebben az esetben pontosan a szerveződés *szabályszerűsége* az, ami a spirituális influenza megőrzését biztosítja, vagyis az épségben és eredeti értelemben megőrződött rítusok és tradicionális tanítások. A kvalifikált beavatandó személy, aki megfelelő módon csatlakozik az ilyen szerveződéshez, a hozzákapcsolódás aktusával „virtuális beavatott” lesz. E fokozatot meg kell különböztetni a „tényleges beavatott” szintjétől, amelynek eléréséhez a virtuálisan beavatott személy *benső munkája* szükséges, amely nélkül a beavatottság kibontakozni nem képes. A két fokozatot oly módon lehet röviden jellemezni, hogy a virtuális beavatottság nem más, mint „rálépni az útra”, míg a tényleges iniciáció „követni az utat”.

A beavatás eredményeképpen a neofita a pusztán emberi mivolta feletti lehetőségeit valósítja meg. A beavatott az iniciáció szintjétől függően létezésének „*partikularitását*” szünteti meg, minden olyan egyéni, individuális akaratot felszámol, amely számára önmaga és a világ tapasztalásában végérvényes lehatárolódást jelent. Ebben az értelemben „*univerzalizáció*” és „*unifikáció*” megy végbe, amelynek a végső célja a minden részleges lehetőséget magában foglaló és meghaladó „Egyetemes Ember”. A lehatárolódások és formák fölé emelkedés számos módon jelentkezik, GUÉNON hivatkozik például MOHYIDDIN IBN ‘ARABĪRA, aki ezt az ideát többek között a különféle tradicionális doktrínák körére alkalmazza: „az igazi bölcs nem kötődik egy tanításhoz sem”.

A megvalósítottság egyik sajátos eredménye az, amit a hagyományok általában a „*nyelvek adományának*” hívnak és amely témának GUÉNON külön fejezetet szentelt. E helyütt nem annyira a szó szerinti értelemről van szó, vagyis nem a létezés ugyanazon területére vonatkozó különféle nyelvváltozatok ismerete a lényeg, mintsem a tanításnak az adott ember gondolkozásmódjához leginkább megfelelő formában való kifejtése, hiszen a nyelv pontosan a formavilágot képviseli, s így az e világ fölé jutott

ember természetszerűleg képes a nyelvi (formai) megfogalmazások közül a legcélravezetőbbet kiválasztani. A személyfelettségre a szerző egy jellegzetesen nyugati iniciatikus szerveződés, a valódi rózsakeresztesség példáját is említi, ahol a beavatottak mintegy rítusszerűen vettek fel és vetettek le újabb és újabb egyéniséget, amikor is valamely európai országban felbukkantak, ezzel juttatva kifejezésre azt a sajátosságot, hogy nem kötődnek az élet valamely individualitás által behatárolt szűk területéhez.

Amikor GUÉNON az iniciációról mint a legvégső cél felé vezető spirituális ösvényről beszél, mindig fokozatiságok között tesz különbséget. A legjelentősebb ilyen jellegű két szint az, amit általánosan az úgynevezett „*kisebb és a nagyobb misztériumok*” kifejezéssel szokás jelölni. A kisebb misztériumok a lehatárolt individualitásnak az integrált emberi állapotba való visszavezetését célozzák, azaz az emberi állapot restaurációját tűzik ki feladatul. GUÉNON az általa követett iniciáció- és kasztfelfogás folytán a beavatás e fajtáját a királyi iniciációval hozza összefüggésbe, ugyanis egy lehetséges megközelítésben a kisebb misztériumok annak a területnek a helyreállítását kívánják megvalósítani, amely az átfogó értelemben vett „cselekvéssel” (*actio*) kapcsolatos, és jellemzően a harcok kasztjátja. Miként elnevezésük is mutatja, a nagyobb misztériumok egy következő fokozatot képviselnek: a neofita e műveletekben az emberfeletti lényegét állítja helyre, a kisebb misztériumokban beteljesült „igaz ember” a létezés egészét jellemző megrázkódtatottságot mint „*transzcendens ember*” számolja fel. A GUÉNONI koncepció a nagyobb misztériumokat a papi iniciációhoz köti, mivel szerinte e kaszt hordozza azt a képességet, hogy a létfelettséggel közvetlen kommunikációra lépjen. E felosztás kapcsán fontos kitérni arra a körülményre, hogy az úgynevezett „*kontrainiciáció*” csak a kisebb misztériumok területére tud belépni; a nagyobb misztériumok kiindulópontja ugyanis a primordiális (édeni vagy paradicsomi) állapotot megvalósító „igaz ember”, aki teljes mértékben birtokba vette önnön pszichikus területét, az ellenbeavatás erői ily módon nem képesek kifejteni hatásukat vele szemben.

A szóban forgó munkájában GUÉNON külön kitér a beavatási *szerveződések* illetve az *iniciatikus elit* problémájára. Mindazok, akik megszerezték az iniciációt, elsődlegesen egy úgynevezett „benső minőség” birtokába jutottak, amely kívülről sok esetben még a gondos megfigyelés számára sem felismerhető. Ami ugyanis általánosan észlelhető, az a forma és az individuális jegyek összessége, a beavatás azonban éppen e jellemzők fölötti birodalomba vezet, így a „beavatottság” felismerése profán módszerekkel nem lehetséges. Ha a fogalmak eredeti tisztaságát megőrizzük, akkor az „*elit*” szó többes száma az iniciáció esetében nem értelmezhető, hiszen csak és kizárólag egy ilyen elit gondolható el, amely maga a *voltaképpen* *elit* és a szó igazi értelmében *intellektuális*. A világban való hatását az elit nem elsődlegesen jól szervezett organizációkon keresztül fejt ki, hanem mintegy láthatatlan, közvetlenül nem észlelhető módon. A beavatott elit jelenléte minden, modernitást megelőző korban döntő jelentőségű volt; képviselőik önnön benső spirituális minőségüket akár ténylege-

sen is érvényre juttathatták, a beavatottak zárt körének jótékony befolyása azonban már ekkor is inkább közvetett és rejtett módon adódott át tágabb környezetének.

Anélkül, hogy részletekbe bocsátkozna, amely a téma jellegénél fogva egyébként sem lenne könnyű feladat, GUÉNON a nyugati világban működött iniciatikus elit egyik példájaként a *rózsakeresztességet* említi. Mint arra a szerző más műveiben is kitér, az eredeti rózsakeresztesség eszméjét megőrző személyek a harminc éves háborút követően a XVII. században Európát elhagyták és Kelet felé húzódtak vissza. A rózsakeresztesek valószínűsíthetően közvetlen kapcsolatban álltak a feloszlatott és nem egy európai országban nyíltan üldözött templomos lovagrend képviselőivel. E történeti háttér is elősegítette azt, hogy a rózsakeresztesek nem alkottak jól körülhatárolható szervezetet, hiszen egy ilyen organizáció a velük szemben fellépni kívánó hatalmak ellenséges törekvéseit nagy mértékben segítette volna. A „láthatatlanok szervezetének” középpontjában maga a *Rózsakereszt* állt, amely megjelölés nem annyira személyre, mintsem a primordiális állapotot helyreállító spirituális rangra vonatkozott. A rózsakeresztesség a keresztény ezotéria egyik megnyilvánulása volt, s minden bizonnyal kapcsolatot tartott fenn az iszlám ezotériával, akár addig elmenően is, hogy a Rózsakereszt szellemi méltóságára emelkedett személyek egyúttal az iszlám ezotéria beavatottjai, vagyis *súfik* is lehettek. A hagyomány szerint a valódi rózsakeresztesek „János pap birodalmába” húzódtak vissza, vagyis egy olyan legfőbb spirituális centrumba, ahol valamennyi tradicionális forma mintegy látens állapotban van jelen, így különösen azok, amelyek valamilyen oknál fogva a manifesztált világban megszűntek önmagukat megnyilvánítani.

RENÉ GUÉNON iniciációról szóló művét több, mint fél évszázaddal ezelőtt adta közre, megállapításai azonban mind a mai napig helytállóak. Aki még képes felismerni önmagát – külső és belső – világában zajló, a végső szétésettséget előkészítő folyamatokat, és önmagában e tendenciák megszüntetésére kísérletet kíván tenni, annak GUÉNON közvetlen gyakorlati konzekvenciákkal járó „teóriái” nélkülözhetetlenek. A fogalmi pontosság, a kifejtés világossága révén olyan koherens és konzekvens rendszert vehet birtokba, amely alkalmas arra, hogy a megfogalmazott tanítások folytonos újragondolásával és elmélyítésével a spirituális ösvényen történő továbblépéshez biztos támpontokat nyújtson. E spirituális megismerési folyamatban egyre magasabb állapotokkal nyílik meg a közvetlen kommunikáció, s e kapcsolódás végső céljaként a minden kifejezhető és átadható ismeret feletti *misztérium* realizálódhat.

(RENÉ GUÉNON: *Considerazioni sulla via iniziatica*. Ford. nélkül. Roma, 1988, Manilo Basaia Editore. 398 oldal, 35 000 Lira)

N. N.

3.

AZ ISZLÁM A MAI RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ SZEMÉVEL? RECENZIO A *PÁRBESZÉD AZ ISZLÁMMAL* CÍMŰ KÖNYVRŐL

„Mert nem beszédben áll az Istennek királysága, hanem erőben.”
(I Kor 4:20)

A mai római katolikus egyház deklarált céljai közé tartozik a dialógus más vallásokkal. Ennek jegyében íródott CSORDÁS EÖRS *Párbeszéd az iszlámmal* című könyve, amelynek aktualitását a közelmúlt eseményei és ezek következtében az iszlám középpontba kerülése adta. A jelen írás célja azt megvizsgálni, hogy valóban párbeszédre való törekvésről van-e szó.

Az első kérdés ennek kapcsán az, hogy milyen alapállásról lehet egyáltalán vallásokat összevetni. A tradicionális szemlélet szerint a vallások – nagyon leegyszerűsített megfogalmazásban – *Istenhez vezető utak*, adott népek sajátosságaihoz igazítva. Ezen utakat és alkalmazásait írásos formában a szent könyvek kinyilatkoztatott szavai tartalmazzák, melyek értelmezhetősége határozatlan számú az azokat tanulmányozó egyén felkészültségének megfelelően. Ebből következően vallásokat összevetni és elemezni csak a fentieket figyelembe véve lehet, vagyis azt szem előtt tartva, hogy céljuk azonos, és hogy e célnak alárendeltek. Csak felülről, céljuk felől érvényes tehát összevetni és elemezni őket. Ezen kívül szükség van még arra a képességre, amely lehetővé teszi az egymásnak megfelelő princípiumok felismerését,¹ az adott valláshoz igazított formájukon túl. Egy vallást igazságosan megítélni egy másik vallástól *érzelmileg* áthatott állapotban lehetetlen, helytelen és szükségtelen, mert mint látni fogjuk, az itt bemutatott könyvben szereplő tévedésekhez és ferdtésekhez vezet.

Túl azon, hogy a *Párbeszéd az iszlámmal* című kiskönyv ezeknek az alapvető elvárásoknak nem felel meg, azért sem tekinthető az iszlám megfelelő bemutatásának, mert a modern valláskutatás minden olyan eleme megtalálható benne, amelyek, mint látni fogjuk, nem visznek közelebb egy hagyományos vallás megismeréséhez. A vallások történelemfeletti irányulását figyelmen kívül hagyva, az iszlámot mindenekfeletti történetileg mutatja be, ezzel is a kereszténység elsőbbségét sugallva. A muszlim hagyományt és MUHAMMAD próféta életét úgy tárja elénk, mint egy kizárólag az adott korhoz és helyhez kötött eseménysort, amit a társadalmi változások erőteljesen befolyásoltak. Ez az eljárás kimondhatóan materializmuson alapszik, és a gyanútlan olvasóban azt az érzést kelti, hogy az iszlám nem több, mint egy megoldás a bajokkal és viszályokkal teli társadalom problémáira, nem pedig a kereszténységgel és a júdaizmussal egyenrangú kinyilatkoztatott vallás. Erre számos példát találhatunk a könyv-